

**UNODC’NİN (YOLSUZLUKLA MÜCADELE SÖZLEŞMESİNİN¹) 11’İNCİ
MADDESİNE İLİŞKİN UYGULAMA KILAVUZU VE DEĞERLENDİRME
SİSTEMİNE² GÖRE YARGITAY YARGI ETİĞİ İLKELERİ
TASLAĞI’NIN³ DEĞERLENDİRİLMESİ**

Değerlendirme Çerçevesi: Etik davranış ilkeleri

1)Yargı veya diğer bir organ, yargı mensuplarının mesleki ve etik davranışlarına ilişkin kurallar veya standartlar (“etik davranış kuralları”) geliştirmiş midir?	EVET	HAYIR
Cevap	X	
Açıklama: <p>Bilindiği üzere “etik”; çok boyutlu ve bütünsel bir bakış açısını gerektiren, felsefi ve tematik açıdan oldukça zengin ve geniş bir kavramdır. “Yargı etiği” ise evrensel düzeyde belirlenmiş ilkeler çerçevesinde ele alınması zorunlu, son derece hassas ve özel bir alan olup, en karakteristik özelliği ise “yargı bağımsızlığıdır.” Nitekim, Bangalor Yargı Etiği İlkeleri’nin önsözünde “Yargı etiğinde yüksek standartların teşvik ve muhafaza edilmesine yönelik temel sorumluluğun her bir ülkedeki yargı organına ait olduğu” belirtilmiştir. İşte bu nedenle, Yargıtay’a özgü etik ilkeler oluşturulurken Yargıtay daire başkanı, üye, tetkik hâkimi ve Cumhuriyet savcısı ile personelin uyacağı etik ilkelerin geniş bir katılımı ve bizatihi kendileri tarafından belirlenmesine özen gösterilmiştir.</p> <p>Yargıtay “kolektif etik anlayışı”nı benimseyerek; 1-Yargıtay üyeleri ve tetkik hakimleri için, “Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağı”, 2-Yargıtay Cumhuriyet savcıları için “Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri Taslağı”, 3-Yargıtay personeli için, “Yargıtay Personeli Etik İlkeleri Taslağı” olmak üzere üç ayrı etik ilkeler taslağı oluşturulmuştur.</p>		
2)Etik davranış ilkeleri, Bangalor Yargı Etiği İlkeleri’ni dikkate almakta mıdır?	EVET	HAYIR
Cevap	X	
Açıklama: <p>Yargıtay etik ilkelerine ilişkin ön taslaklar, Bangalor Yargı Etiği İlkelerini oluşturan Birleşmiş Milletler Yargıda Dürüstlük Grubu Genel Koordinatörü ve aynı zamanda “Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi”nin kıdemli uzmanı Sayın Dr. Nihal Jayawickrama’ya hazırlanmıştır. Yargıtay’ın etik ilkelerinin oluşturulmasını kolaylaştıran bu yöntemle, çağdaş hukuk sistemlerinin en temel ilke ve kurallarının yeniden yazılmasının neden olacağı zaman ve emek kaybının önüne geçilmiştir. Ayrıca, Yargıtay etik ilkelerinin, evrensel yargı etiği ilkeleri üzerine inşa edilmesi de sağlanmıştır. Bu şekilde kısa süre içerisinde, Yargıtay’a özgü hale getirilebilecek “ön taslaklar“(Etik İlkeler Çalışma Kitabı-I)” oluşturulmuştur. Bangalor Yargı Etiği İlkeleri son taslakta da aynen korunmuştur.</p>		

¹Bu sözleşme, 18.05.2006 tarihli, 5506 sayılı Kanunla, TBMM tarafından onaylanmıştır.

²The United Nations Convention against Corruption, Implementation Guide an Evaluate Framework for Article 11, New York 2015, s.17-18’den alınmıştır.

³23.9.2017 T. ve 2017/12 Sayılı Yargıtay Başkanlar Kurulu Kararı ile kabul edilen ve Yargıtay Büyük Genel Kurulu onayına sunulan taslak.

	EVET	HAYIR
<p>3)Geliştirme ve benimseme sürecini tanımlayınız. Özellikle, bu süreç sivil toplum kuruluşları ve mahkeme kullanıcıları gibi yargı dışı paydaşlarla istişareleri kapsamakta mıdır?</p>		
<p>Cevap</p>	<p>X</p>	
<p>Açıklama:</p> <p>Etik ilkeler oluşturulurken, diğer hususların yanı sıra özellikle üç hususa büyük özen gösterilmiştir: 1-Etik ilkelerin geniş bir demokratik katılımı ile belirlenmesi, 2-Etik ilkelerin hazırlık sürecinin kurum içi ve kurum dışı şeffaflıkla yürütülmesi, 3. Mahkeme kullanıcıları, diğer adalet aktörleri ve yargı dışı paydaşların görüşlerinin alınması. Bu süreçler aşağıdaki şekilde özetlenebilir.</p> <p>İlk aşamada, yukarıda 2 no’lu soruya verilen cevapta açıklandığı üzere bir ön taslak oluşturulmuştur.</p> <p>İkinci aşamada, oluşturulan ön taslaklar hakkında Yargıtay’da görevli her kademedeki çalışanlara anket uygulanarak, 1.400 Yargıtay çalışanın görüşleri alınmış ve bu görüşler analiz edilerek 13 Nisan 2017 tarihinde “<i>Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi</i>”nin Ankara’da (400’ü Yargıtay çalışanı olmak üzere, 500 kişinin katılımıyla yapılan) Uluslararası Sempozyumu’nda ve bir gün sonra 300 Yargıtay çalışanı ile düzenlenen Çalıştay’da paylaşılmıştır. Uluslararası ve ulusal proje uzmanlarının da desteği ile yapılan bu çalışmalar sonucunda oluşturulan yeni metinler, tüm değişiklikleri ve gerekçelerini içerecek şekilde “<i>Etik İlkeler Çalışma Kitabı II</i>” adıyla basılıp dağıtılmıştır. Bu şekilde bir yandan “<i>kurum içi şeffaflık</i>” sağlanırken, diğer yandan “<i>13-14 Nisan 2017 Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi Açılış Sempozyumu Kitabı</i>” basılıp, Yargıtay’ın kurumsal internet sitesinde (http://www.yargitay.gov.tr/sayfa/etik-saydamlik/1012) yayınlanarak “<i>kurum dışı şeffaflık</i>” temin edilmiştir. Ayrıca, Yargıtay daire başkanları, Yargıtay üyeleri ve Yargıtay Cumhuriyet savcılarını bireysel görüşme; Yargıtay tetkik hakimleri ve Yargıtay personeli ile odak grup çalışmaları yapılarak, Yargıtay’ın kurumsal etik algısı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu süreçte, ikisi Türkiye Barolar Birliği’nde, biri de Yargıtay’da olmak üzere avukatlarla da grup çalışmaları yapılarak Yargıtay’a ilişkin görüşleri alınmıştır.</p> <p>Üçüncü aşamada, 12-16 Mayıs 2017 tarihlerinde 300 Yargıtay çalışanının katılımıyla ikinci Çalıştay düzenlenmiş ve etik ilkelerin üçüncü versiyonu ortaya çıkmıştır. Etik ilkeler ön taslağının ilk aşamasından son aşamasına kadar yapılan tüm değişiklikleri içerecek şekilde “<i>Etik İlkeler Çalışma Kitabı III</i>”, basılıp dağıtılarak “<i>kurum içi şeffaflık</i>” sağlanmıştır. Kurum dışı şeffaflığın da temini bakımından “<i>12-16 Mayıs Etik İlkeler Çalışmayı Kitabı</i>” basılmış ve ayrıca Yargıtay’ın kurumsal internet sitesinde (http://www.yargitay.gov.tr/sayfa/etiksaydamlik/1012) yayınlanmıştır.</p> <p>Dördüncü aşamada, yukarıda kısaca özetlenen süreçler sonucunda belirlenen etik ilkeler ve kuralların özüne dokunulmaksızın, sistematik, uyum ve anlam bakımından incelemelerin yapıldığı dar katılımlı iki toplantı 19-20-21 Haziran ve 4-5-6 Temmuz 2017 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir.</p> <p>“<i>Yargı etiğinin</i>” hem kurum içinde hem de kurum dışında daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmak amacıyla, dünyanın birçok ülkesindeki belli başlı yargı etiği ilkeleri Türkçeye çevrilmiş ve “<i>Karşılaştırmalı Hukukta Yargı Etiği İlkeleri Kitabı</i>” adıyla basılıp, dağıtılmış ve Yargıtay’ın kurumsal internet sitesinde (http://www.yargitay.gov.tr/sayfa/</p>		

[etiksaydamlik/1012](#)) yayınlanmıştır. Bu şekilde, Yargıtay’a özgü etik ilkelerin hem kurum içinde hem de kurum dışında daha iyi anlaşılması ve evrensel hukuk kültürü bakımından kalitesinin herkesçe daha iyi değerlendirilmesine katkı sağlanmıştır.

Kurum içinde ve kurum dışında paylaşılan yukarıda belirtilen taslakların ve kaynakların, etik ilkelerin oluşturulması ve uygulanması sürecinde hem yargı çalışanlarının hem de toplumun “bilgiye dayalı tartışma ve görüş bildirme” yönündeki gayretlerine katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Beşinci aşamada, “Yargıtay Etik İlkeler Taslağı”(Ankara, Temmuz 2017) isimli kitapçık basılmış, bu kitapçıkta yer alan “Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağı”, “Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri Taslağı” ve “Yargıtay Personeli Etik Davranış İlkeleri Taslağı” kurum içinde görüşe gönderilerek, “kurum içi” şeffaflık sağlanmıştır. Aynı taslaklar, Anayasa Mahkemesi, Danıştay, Sayıştay, Hakimler ve Savcılar Kurulu, gibi adalet aktörlerine ve başta Türkiye Barolar Birliği ve tüm hukuk fakülteleri olmak üzere 80’in üzerinde kurum ve kuruluşa 40 günlük süre içinde görüşlerini bildirmek üzere gönderilerek “kurum dışı şeffaflık” da sağlanmıştır.

Altıncı aşamada, “Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağı” hakkında kurum içinden ve kurum dışından gelen tüm görüşler 15-16 Eylül tarihlerinde Yargıtay daire başkanı ve Yargıtay üyelerinden oluşan dar katılımlı toplantıda değerlendirmeye tabi tutulmuş, uygun görülen değişikliklerin işlendiği taslağın Yargıtay Başkanlar Kurulu’na sunulmasına karar verilmiştir. “Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri Taslağı” hakkında gelen görüşler Cumhuriyet savcıları tarafından; “Personel Etik İlkeleri Taslağı”na ilişkin görüşler de Yargıtay personeli tarafından değerlendirilmiş, uygun görülen öneri ve eleştiriler doğrultusunda taslak metinlerde değişiklikler yapılmıştır.

Yedinci aşamada, 22-23 Eylül tarihleri arasında düzenlenen “Yargıtay Başkanlar Kurulu Etik İlkeler Çalışma Toplantısı”nda Yargıtay Birinci Başkanı Sayın İsmail Rüştü CİRİT, Yargıtay Birinci Başkanvekili ve Hukuk Genel Kurulu Başkanı Sayın Seyit ÇAVDAR ile Sayın Yargıtay daire başkanları tarafından “Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağı” incelenmiş ve değerlendirilmiştir. İki günlük çalışma sonucunda, Yargıtay Kanunu’nun 14. maddesi gereğince toplanan “Yargıtay Başkanlar Kurulu” “Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağı”nı oybirliği ile uygun bulmuş ve Yargıtay Büyük Genel Kurulu’nun onayına sunulmasına karar vermiştir.

Sekizinci aşamada, Yargıtay Büyük Genel Kurulu’nun onayına sunulan Yargıtay Etik İlkeler Taslağı’na ilişkin olarak tüm Yargıtay üyelerine yönelik bir günlük “Tanıtım Semineri” düzenlenmiştir. Bu şekilde, Yargıtay Büyük Genel Kurulu’nu oluşturan tüm Yargıtay üyelerinin Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağı hakkında bilgi sahibi olmaları amaçlanmıştır.

4)Etik davranış ilkeleri her hâkimin erişimine hazır mıdır?	EVET	HAYIR
Cevap	X	

Açıklama:

Yargıtay Etik Davranış İlkeleri Taslağı, ön taslakтан son taslağa kadar yapılan tüm değişiklikleri de içerecek şekilde sadece hakimlerin değil, tüm Yargıtay çalışanlarının erişimine açıktır. Ayrıca, kurum içi ve kurum dışı görüşe gönderilen taslakta yapılan değişiklikler de Yargıtay’ın web sitesinde “şeffaflık ve topluma hesap verebilirlik” bakımından paylaşılmış ve topluma duyurulmuştur.

5)Etik davranış ilkeleri topluluk içinde hangi kurumlara dağıtılmıştır veya sair şekilde kamuya açık hale getirilmiş midir?		
Cevap ve açıklama: Yargıtay Etik İlkeler Taslağı, tüm adalet aktörlerine, tüm hukuk fakülteleri ile Barolar Birliğı başta olmak üzere 80'in üzerinde kurum ve kuruluşu gönderildiğı gibi Yargıtay'ın kurumsal web sitesinde de toplumun erişimine açıktır.		
6)Düşünülen davranışların uygunluğu konusunda yargı üyelerine tavsiyelerde bulunmak için resmi veya gayri resmi bir mekanizma veya prosedür var mıdır?	EVET	HAYIR
Cevap	X	
Açıklama: Yargıtay Yargı Etiğı İlkeleri Taslağında, tüm yargı üyelerine tavsiyelerde bulunmak için Yargıtay Yargı Etiğı Danışma Kurulu oluşturulmuştur. Yönetim ve Disiplin kurullarından bağımsız olan bu Kurul, Yargıtay bünyesindeki tüm yargı üyelerine tavsiyelerde bulunmakta ve muhtemel davranış şekillerinin yargı etiğine uygunluğu konusunda rehberlik etmek üzere oluşturulmuştur.		
7)Yargı mensuplarına karşı görevi kötüye kullanma (suiistimal) şikayetlerini almak ve soruşturmak için bir mekanizma veya prosedür var mıdır?	EVET	HAYIR
Cevap	X	
Açıklama: Yargı Etiğı Danışma Kurulu'ndan bağımsız olarak, disiplin suçu oluşturabilecek nitelikteki eylemler (Yargıtay) Yüksek Disiplin Kurulu tarafından soruşturulmakta ve karara bağlanmaktadır. Yargı etiğı konusunda yüksek standartların korunması bakımından Yargıtay Etik İlkeler Taslağı ile disiplin kuralları arasında herhangi bir bağ kurulmamasına özen gösterilmiş, bu amaçla da Yargıtay Etik Danışma Kurulu'na (disiplin suçu oluşturacak nitelikte olmayan davranışlar için) etik ihlallerin soruşturulması konusunda yetki verilmemiştir. Yargıtay'ın kurumsal etik stratejisinin temelinde, "her yargı mensubunun kendi kurallarını kendisinin belirlemesi ve kendisinin belirlediğı etik kurallara uyması" anlayışı bulunmaktadır. Bu nedenle, Yargıtay etik ilkeleri, yol gösterici ve rehber niteliğindedir. Etik ilkelere aykırı davranışların, yaptırım ve soruşturma konusu olması, etik kuralları disiplin kurallarına yaklaştırır. Bu durum ise <u>etik kurallarla amaçlanan yüksek davranış standartlarının aşağıya çekilmesi sonucunu doğurur</u> . Arzu edilmeyen ve yargı etiğinin amacına da ters düşen bu durumdan kaçınmak için etik kurallar ile disiplin kuralları arasında bağlantı kurulmaması büyük önem taşımaktadır. Nitekim, Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi'nin (CCJE) (2010) 3 Sayılı Görüşü'nün "Etik ve Sorumluluk" başlıklı bölümünün 18'inci maddesine göre, "Hâkimlerin eylemlerine <u>disiplin kurallarından ayrı olan deontolojik ilkeler rehberlik eder</u> . Bunlar hâkimlerin doğrudan kendileri tarafından <u>hazırlanmalı</u> ve eğitimlerine dahil edilmelidir." Öte yandan, mesleki davranış standartları, bazen kanunlarla veya disiplin kuralları ile örtüşebilir(çakışabilir) ise de esas itibarıyla, kanunlarda düzenlenen mesleki davranış kurallarından ve disiplin kurallarından farklıdır.		
8)Bu mekanizma ya da prosedür yargı içinde midir veya dışarıdan mıdır? Yargıdan bağımsız olarak işlev görmekte midir?	EVET	HAYIR
Cevap	X	
Açıklama:		

Disiplin mekanizması Yargıtay'ın içindedir ve Yargıtay'ın yönetim kademesinden bağımsız çalışır.

Yargıtay Etik Danışma Kurulu'nun yaptırım yetkisi bulunmamakla birlikte, bu Kurul da bağımsız olup Yargıtay içindedir. Ancak bu Kurul'da Yargıtay dışından etik konusunda bilimsel eser yazmış ve daha önce üniversitelerin etik kurullarında görev almış bir akademisyenin bulunması öngörülmüştür. Bu şekilde şeffaflık sağlanmış, ayrıca, yargı üyelerinin etik davranışlarına Yargıtay dışından da objektif ve bilimsel bir bakış açısı getirilmeye çalışılmıştır.

9)Bu mekanizmaya veya prosedüre kimler katılmakta ve üyeler nasıl seçilmektedir?

Cevap ve açıklama:

Yargıtay Kanunu'nun 11'inci maddesine göre, "Yüksek Disiplin Kurulu; Yargıtay Birinci Başkanı, birinci başkanvekillerinden kıdemli olanı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ile altı hukuk ve üç ceza dairesi başkanları ve başkanlarının katılmadığı dairelerin beş üyesinden oluşur. Yüksek Disiplin Kurulunda ayrıca, Kurula asıl üye olarak katılmayan daire başkanları ile bunların dışındaki dairelerin birer üyesi yedek üye olarak bulunur. Yargıtay Kanunu'nun 34'üncü maddesine göre, Yüksek Disiplin Kurulu üyeleri, Birinci Başkanlık Kurulu tarafından ad çekme suretiyle belirlenir.

Yargı Etiği Danışma Kurulu ise, 7 Yargıtay üyesi(daire başkanı veya üye, en az 2'si kadın olmak üzere), 2 tetkik hâkimi, 1 Yargıtay Cumhuriyet savcısı, etik alanında bilimsel nitelikte eser yazmış ve üniversitelerin etik kurullarında daha önce görev almış 1 öğretim üyesinden oluşur. Yargıtay üyeleri, Yargıtay Büyük Genel Kurulu tarafından Yargıtay daire başkanlarının seçimindeki usule göre seçilir. Tetkik hâkimleri, Birinci Başkanlık Kurulu tarafından Yargıtay kıdemi en fazla olan 20 tetkik hâkimi arasından, Yargıtay Cumhuriyet savcısı ise Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından Yargıtay Cumhuriyet Savcılığı kıdemi en fazla olan 10 Cumhuriyet savcısı arasından görevlendirilir. Bu şekilde Danışma Kurulu'na seçilenler, salt çoğunlukla Kurul'un öğretim üyesini belirler.

10)Söz konusu şikâyetlerin çözümüne yönelik süreçte, halkın güvenini arttıracak mekanizma veya prosedürde hangi şeffaflık tedbirleri bulunmaktadır?

Cevap ve açıklama:

Yargıtay Kanunu'nun 17/c maddesine göre, Yüksek Disiplin Kurulu kararlarına karşı Yargıtay Başkanlar Kurulu'na itiraz edilebilir. Bu mekanizma halkın güvenini artıracak niteliktedir. Zira, Yargıtay Başkanlar Kurulu, Yargıtay'da itirazları inceleyen en yüksek kurul olup, Yargıtay Başkanı ve başkanvekilleri de dahil olmak üzere hukuk ve ceza daireleri başkanlarından oluşur. Daire başkanlığı, Yargıtay'da çok önemli bir statüdür. Daire başkanı, Yargıtay Büyük Genel Kurulu tarafından seçildiği için Yargıtay Başkanlar Kurulu'nun çok güçlü bir demokratik meşruiyeti ve topluma güven veren bir yapısı bulunmaktadır.

Yargıtay Yargı Etiği Danışma Kurulu, asıl resmi görüşünü, görüşü talep eden ilgiliye gönderir; kişisel verilerden arındırılmış bir nüshasını hazırlar ve bu düzeltilmiş nüshayı, yargı kurumları, barolar ve hukuk fakültelerinin kütüphanelerine gönderebilir ve bir örneği de Yargıtay web sitesinde yayınlanır. Bu özelliği ile "Yargıtay Yargı Etiği Danışma Kurulu" oldukça şeffaf bir şekilde çalışmaktadır. Kurul'da Yargıtay dışından bir akademisyenin bulunması da şeffaflığı artıran bir özelliktir.

